

[Dohrmann]

de, hvor folk er blevet urimeligt behandlet. Men socialdemokraternes afvisning af dette forslag hænger jo nøje sammen med afvisningen af det forrige forslag, fordi man tillægger bureaukrati og planlægning langt større værdi end det enkelte menneskes rettigheder. Når der er slået nogle streger på papiret, mener socialdemokraterne tilsyneladende, at man har at rette sig derefter, og så vé de formastelige, som tilfældigvis bor sådan, at de kommer i klemme. Dem mener vi som sagt samfundet skal yde en rimelig erstatning.

Jeg skal så blot komme med den yderligere bemærkning, at der ud over det, der her er foreslået, findes en lang række tilfælde, hvor forretningsindehavere, kroejere og andre er blevet nægtet tilladelse til at sætte et skilt op med henvisning til, hvor de har deres forretning liggende, således at de er fuldstændig afskåret, når den nye vej kommer. Der er ingen, der aner, at de eksisterer, og dermed ødelægger man også deres tilværelse på den måde. Det vil vi også gerne drage ind i udvalgsbehandlingen af dette forslag.

Hahn (CD):

Dette er ikke en Århushistorie, men hr. Gammelgaards parti var i sin tid med til at få vedtaget en tilføjelse til vejloven. Denne tilføjelse ønsker man nu med ganske god grund fjernet. I vejloven står der, at en ejendoms ejer eller bruger har ret til erstatning, hvis der ikke i forbindelse med vejarbejder etableres fornøden vejforbindelse til offentlig vej. Tilføjelsen lyder: »Der skal ikke tages hensyn til, om ændrede adgangsforhold giver ejendommen en mere afsides beliggenhed i forhold til offentlig vej eller helt eller delvis afskærer ejendommen fra den hidtidige kundekreds.«

Vi har bemærket flere sager, hvor erhvervsdrivende er kommet i klemme ved ekspropriationer og herved faktisk har fået deres eksistens ødelagt. Også her ser man, hvor svært – for ikke at sige umuligt – det er at hjælpe mennesker med tilbagevirkende kraft.

Centrum-demokraterne er forstående over for problemet og vil stille sig meget positivt under udvalgsarbejdet.

Bilgrav-Nielsen (RV):

Vi siger: måske!

Tredje næstformand (Mette Madsen):

Måske ikke så tordnende som sædvanlig.

Gammelgaard (KF):

Ja, man er jo nok også nået langt, når det radikale venstres ordfører udtaler det, som er blevet betegnet som et »rungende måske«.

Jeg skal takke for den positive behandling, forslaget har fået. Jeg opfatter det således, at der er et flertal her i salen, som meget positivt vil gå ind i behandlingen af det foreliggende forslag.

Det er da også et konkret problem, at der med hensyn til ekspropriationserstatninger ved bedømmelsen af, om der er etableret fornøden vejforbindelse, ikke i henhold til lovgivningen skal tages hensyn til, at de ændrede adgangsforhold giver ejendommen en mere afsides beliggenhed i forhold til offentlig vej, til en bebyggelse eller en lokalitet, helt eller delvis afskærer en ejendom fra dens hidtidige kundekreds eller påfører ejendommen fremtidige udgifter til istandsættelse, vedligeholdelse eller renholdelse af vej. Alt dette må ekspropriationsmyndighederne ganske enkelt ikke tage hensyn til.

Det var naturligvis rart at ministeren synes, at vi har en pligt til at sørge for, at grundejere, der udsættes for ekspropriationer, får en tilstrækkelig erstatning, og at grundlovens § 73 om, at man skal give fuldstændig erstatning, skal overholdes.

Ministerens mente så, at kommissioner og domstole træffer afgørelser på grundlag af grundlovens bestemmelser og giver en fuldstændig erstatning, men det vil jeg altså anfægte i dette konkrete tilfælde, for når det direkte står i loven, at man ikke kan give erstatning f.eks. for tab af kundekreds, så kan kommissioner og domstole naturligvis ikke gå imod lovbestemmelsen, og så giver man altså ikke fuldstændig erstatning, sådan som det var tiltænkt med grundloven.

Det ligger jo således, at en række forretningsdrivende – jeg har nævnt et eksempel fra Århus, som er blevet påkendt ved taksationskommissionen for Nordjylland, men der kunne nævnes andre eksempler fra det samme område, og der kan nævnes eksempler rundt omkring fra hele landet – kommer i den situation, at de på grund af ekspropriation bliver frataget den naturlige adgang til deres kundekreds og får en stor omsætnings-